

www.e-rara.ch

**Demosthenis Oratorum Graeciae principis Opera, quae ad nostram
aetatem pervenerunt, omnia**

Demosthenes

Basileae, [1549]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-93319>

[Hieronymi Wolfii Praefatio.]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

AD NOBILEM VIRVM, IOANNEM

Iacobum Fuggerum, Kirchbergæ & Veiſſenborni dominum, ingenio, do-
ctrina, uirtute ornatissimum, Hieronymi Vuolfij, in Demosthe-
nem, Latinum à se factum, Præfatio.

VOTIES, IOANNES IACOBE FVGGE-
re, uir ornatissime, uitæ meæ cogito studiorumq;
rationem: fato quodam rapi mihi uideor ad hoc
literarū genus, in quo multos iam annos, nescio
quā feliciter, sedulò quidem certè uersor, & dili-
genter. Cum enim puerum olim nulla discēdi oc-
casio, nullæ parentum & amicorum cohortatio-
nes inuitarent, sed potius plurimi deterrerēt: na-
tura tamē ita mihi fuit insitus & infixus incredibilis quidam græcarū lite-
rarum & poeseos amor, ut in magnis, & ferè perpetuis, cum fortune, tum
ualetudinis incommodis, nunquam hætenus à semel instituto studio-
rum cursu potuerim ullis rationibus dimoueri. Quā prudenter in eo fe-
cerim, non dico: & si quid peccatum est, satis graues erroris mei poenas
do, qui ex adamatis literis, nihil fero præmiij, præter labores & molestias:
neq; ullum prospicio portum, in quo post diuturnas ueluti tempestatum
iactationes, tandem cōsistere liceat, cum hætenus quidem ab alio exilio
(quid enim aliud dicam, perpetuas peregrinationes?) subinde fuerit in a-
liud abeundum. Siue igitur ea Fortunæ, præpotentis domine, siue simpli-
citis meæ culpa sit: ferendum est, nō culpandum, quod iam mutari non
potest: & miseris meis hæc fingenda consolatio, stationem hanc mihi di-
uinitus esse attributam, atq; in ea strenuè pro parte uirili elaborandum.
Id quod in hunc usq; diem facere non desisto, maiore omnino contentio-
ne (si quid amicorum reprehensionibus credendum est) quā uires ac
ualetudo mea patiuntur. Cum enim docendi prouincia me plus satis ex-
erceat: quicquid reliqui temporis dat, id uniuersum, genio sæpe defrau-
dato, legendo, meditando, scribendo consumo. Quod cur faciam, si quis
me roget, illud uerissimè respondebo, me sine magna animi molestia non
aliter posse facere: siue quia sic assueui, & natus fortasse sum ad æumnas:
siue quòd (ut Plinius dicere solebat) omne perire tempus existimo, quod
studijs non impendatur. Ac potuissem quidē & haud scio an debuissem,
hanc sedulitatem in alio uitæ genere consumere, quod plus & fructus ha-
beret, & dignitatis. Sed quia seruum est post facta consilium, Spartam que
mihi obtigit, ornare studeo. Anno igitur superiore, in publicum edidi Iso-
cratem à me conuersum: qui etsi propter necessariam festinationem & ali-
as incommoditates, non sic emendari potuit, ut uel mihi ubiq; satisfacere-
ret: ea tamen liberalitate amplissimi & prudentissimi Senatus Norimber-
gensis (cuius honorificis de me iudicijs non minus debeo, quā munifi-
centie, ac semper debebo) eo candore doctorum est exceptus, ut me non
adeò poenitere debeat illius lucubrationis, quam nunc succisiuis horis se

Fortuna et in-
stitutum auto-
ris.

Isocratis con-
uersio.

Conuersio
Demosthenis.

Conuersiones
utiles græcæ
linguæ studio
sis.

Dulcius ex ip-
so fonte bibun-
tur aquæ.

Veterum scri-
pta meliora
nouis.

cundæ editioni adornare conor: ut tantorum uirorum fauore, & erudi-
torum approbatione dignior aliquanto uideatur. In quo autore cum ty-
rocinium nō inauspicatō fecissem, ac maius opus aggrediendi tempus a-
desse uideretur: non magnopere sum aduersatus Ioannis Oporini, doctif-
simi uiri, mihiq; amicissimi iudicio, qui Demosthenem latinum iam mul-
tis annis flagitari à studiosis indicabat. A quo opere eo minus abhorre-
bam, quod iampridem eius autoris non modò quasdam orationes inge-
nij exercendi gratia conuerteram, sed & locutiones minus peruulgatas,
& sententias omnes insigniores, in peculiare uolumen contuleram: & as-
siduitate diligentiae fretus, me nauare aliquid atque efficere posse spera-
bam, quod boni & docti uiri approbaturi essent. Neque tamen non pro-
uidebam maleuolorum quoq; calumnias, & importuna sciorum iudi-
cia: quæ tam multa, tam uaria, tam inter se discrepantia sunt, ut ea perse-
qui & refutare sit infinitum. Delibanda tamen pauca mihi sunt, ut mei mi-
hi consilij ratio nonnulla constitisse uideatur. Ac primùm eorum sollicitu-
do, qui metuunt, ne adolescentes conuersionibus freti græcas literas ne-
gligere incipiant, ita mihi uidetur inanis, ut studiosos adolescentes nulla
ratione magis incitari posse ad græcas literas discendas existimem, quàm
si prospiciant se fidelium interpretum auxilio, quasi compendiaria uia, si-
ne magnis molestijs & difficultatibus ad elegantissimæ & eruditissimæ
linguæ, iucundissimam simul & utilissimam cognitionem peruenturos.
Quos enim prius, fortasse nec à præceptoribus, nec copia librorum satis
instructos, desperatio retardabat: nō fiducia interpretationis, difficilimū
quencq; scriptorem in sua lingua suscipere legendum audebunt: & eam si-
bi felicitatem gratulabuntur, quod, quæ in latino sermone rudiora sunt,
& longè infra excellentiam ipsorum autorum, ea non mutilata, nō inquī-
nata, non deprauata, non imminuta, sed integra, pura, correctæ, solida, ut
ab autore ipso publicata sunt, cognoscant. Quod certè tanti refert, ut op-
tabilius esset, omnes nō esse ingenijs, ea industria, ea felicitate, ut trium lin-
guarum coniuncta scientia, omnes res cognitu necessarias & utiles, siue
ad pietatis cultum, siue ad rempub. gubernandam, siue ad mores forman-
dos, siue ad rem domesticam constituendam & curam ualetudinis perti-
nentes, non ex inquinatis interpretum riuulis, sed ex limpidissimis ipso-
rum autorum fontibus haurirent. Sed uidemus eam ignauiam nostri se-
culi, & fastidium in summa discendi copia, ut hoc optare audaciæ, sperare
impudentiæ esse uideatur. Quare non improbandum erit eorum studi-
um, qui in id operam dant, ut præstantissima ueterum monumenta, pos-
sint etiam à mediocriter literatis, aliquo modo intelligi. Id quæ nonnulli
sunt (graues profectō & eruditi uiri) qui non paulo utilius esse putent, q̃
quod nunc complures sibi studio habent, ut hinc inde malè confutis qua-
si centonibus, nouos, eosq; nugaces plerumque libellos (pauci enim uerè
docti & eloquentes sunt, ad quos hæc reprehensio nihil pertinet) con-
cinnent, & cramben non bis, sed sexcenties repetitam apponant. Qui
quid efficiunt aliud, quàm ut uarietate præceptionum ingenia distrahan-
tur, & bibliothecis in immensum exaggeratis, neglectis libris melioribus
deteriores

deteriores non raro celebrentur: Plures ferè nunc sunt (ut de alijs taceam) *Isagoga utiles,*
 artium dicendi methodi, quàm ipsarum artium studiosi. Quàto autem esset prae-
 stabilius, Aristotelem & Ciceronem eruditissimos commentarijs illustratos, stu-
 diose legi, ac edisci: Quamquam qui sua compendia eò retulerunt, ut illis recti-
 us intelligendis seruiant: eos profuisse plurimum, nemo non intelligit & fa- *Demostheni-*
 tetur. Atque eandem etiam eruditam interpretationum rationem esse cen- *ca conuersio-*
 seo: & ego in Demosthene conuertendo, eò respexi, non modò ut à rudib. *nis scopus.*
 graecarum literarum legeret, sed ut cum graeco autore conferri mea posset in-
 terpretatio, & ei per omnia (quàm liceret) exquisitè responderet: ac nihil
 malim, quàm ut (quod in multis autoribus factum esse uideo) cum latinis ex ad-
 uerso graeca coniungerent. Nò quòd uim illam, & (ut Graeci uocant) *de-*
voluntate Demosthenicè orationis, & Atticam uenerem, & numeros oratorios
 ulla ex parte me consecutum sperem. Quod quis sibi arroget (his quidem
 temporibus) nisi prorsus amore sui nimio & admiratione cæcutiat: sed
 quòd sententias sententijs appendere summa fide sum conatus, ad eamque
 rem & tempus (quanquam id sanè iusto breuius) & diligentiam adhibui,
 quam fieri potuit attentissimam. Quod ipsum in hoc autore consequi, quàm *Demosthenes*
 sit arduum, ex eo apparet, quòd in tanto graecae linguae interpretum nume- *totus conuer-*
 ro, nemo hactenus totum Demosthenem conuertendum suscepit: alij pro- *ius à nemine.*
 fessi nescio quid (neque enim tam facile est praestare magna, quam polli-
 ceri) distulerunt: alij ea ediderunt, quae qualia sint, aliorum esto iudicium.
 Neque enim mihi propositum est, quenquam uel tacita cogitatione per-
 stringere: laudare quidem eos, qui in aliquot orationibus explicandis egre-
 giam operam nauarunt, cupere, & pro officio deberem, qui id ipsum quòd
 ego sum conatus, si uellent, longè luculentius praestarent, nisi assentatio-
 nis suspicionem pertimerem. Nunc dum alij uel cessant, uel quae scripse-
 runt, Horatij secuti consilium, in nonum annum premunt: hunc labo-
 rem imponi mihi passus sum, partim hortantibus, partim susceptum o-
 pus approbantibus eruditissimis non paucis. Non equidem sum omnium au- *Subsidia inter-*
 dacissimus, nec sine omni deliberatione & uirium mearum aestimatione *pretis.*
 tantum opus sum aggressus (quo quid queat esse turpius?) aut me unum
 id efficiendi facultatem habere credidi, de quo complures alij desperas-
 sent. Sed duabus rebus fretus praecipue fui: tolerantia laborum, quibus
 in honesto proposito non facile succubere soleo: & mediocri multorum an-
 norum graecae linguae usu, & exercitatione. Preterea mihi Demosthenem le- *Facilitas De-*
 genti, & saepius relegendi, non tantum inesse difficultatis uidebat, quantum *mosthenis.*
 plerique persuasum habent: & si qua difficultas sit, eam pendere partim ab
 ignoratione linguae graecae, quae iam non auctoris culpa est, sed lectoris: par-
 tim ab exemplarum deprauatione, de qua nos quoque non iniuria conqueri-
 mur. Nam cum oratorem hunc nostrum sic certè loqui oportuerit, ut à cerdo-
 nibus, à nautis, ab agricolis (hoc enim eius fuit auditorium) intelligeret: pu-
 tauimus, me, quamquam in media Germania natum, assidua tamen optimorum grae-
 cae linguae scriptorum lectione id esse consecutum, ut Demosthenes (toties
 praesertim relectus) nihilo mihi esset obscurior, quàm alicui nauiculario, aut
 agricolae, qui quotannis eum semel atque iterum pro concione dicentem, osce-

tanter audiuiſſet. Ea tamē excipio inſtituta ueterū, de quib. nihil certi nobis eſt traditum: & codicū mendas, quæ certè maximam difficultatis opinionem pepererunt. Ego uerò ad eam ſuperandam quibuſdam artibus ſum uſus, quibus me profeciſſe aliquid exiſtimo. Vna hæc eſt, quòd mihi non perſuadeo me quicquam ſcire, quod neſcio: quo uitio, multi, niſi multum fallor, laborant. Locos igitur ambiguos & dubios in omnem uerſo partem, & quàm attentiffimè cum toto genere Demotheſnicę orationis, aliorumq; bonorum autorum conſero: diligenter inquirō, an aliqua uerba deſint, redundant, uitiaſa ſint aut tranſpoſita: ſi plura exemplaria habere poſſum, conſero: ſi quem locum ab alijs citatum, declaratum, aut conuerſum eſſe memini, conſulo. Atque in hac quidem parte, non parum adiutus ſum BERENARDI FELICIANI doctiſſimi uiri diligentia, qui curauit ut exemplar Demotheſenis ex officina Franciſci Brucioli Veneti, quod Heruagius nuper æmulatus eſt, multis in locis correctius haberemus. Quanquam is quoq; noſtrę indiſtrię permulta & inueſtiganda reliquit, & diuināda, quæ in noſtris Annotationibus indicata, eruditi lectoris iudicio committemus. Altera eſt, quòd, ſi difficultas nō corrupti exemplaris eſſe, ſed uel uerborū, uel ipſarum rerum uideat: nullius me laboris, nullius operę piget, in conſulēdis & euoluendis optimis quibuſq; tum ueterum tum recentium, græcorum & latinorum cōmentarijs: nec doctos etiā uiros, ſi occasio datur, ſciſcitari erubeſco. Atq; utinam laudabilis illa ueterum conſuetudo, qua illi opera ſua, priuſquam in publicum ederentur, in conſeſſu doctorum, liberè candidèq; iudicantium, pronunciabant, reduceretur. Nam ea ratione infinitæ & uerborum & rerum ineptiæ uitarentur. Nemo enim tam acutus eſt, nemo tam uigilās, quin aliàs incogitantia, aliàs ignorantia, & cæco amore ſui hallucinetur. Sed cum ut alia multa, ſic hoc quoq; bonum ætati noſtrę deſit: uno contentus fui, SEBASTIANO CASTALIONE, homine acerrimi ingenij, egregia trium linguarum cognitione (id quod ipſius monumenta et declarāt, & declarabunt, neque ullo alio præcone indigent) candore & humanitate ſingulari, & meliore fortuna & liberalis patroni benignitate digniſſimo: qui qua eſt facilitate, pro amicitia noſtra non recuſauit conferre mecum ad græcum exemplar magnam Demotheſnicarum orationum partem, & de multis ſermonis uitijs me admonuit, quæ ego, fretus autoritate recentium ſcriptorum, quorum ab ineunte etate plus ſatis fui ſtudioſus, antè pro uitijs non habebam: nunc admonitus, pleraq; facile cauere poſſe uideor. Denique, ubi me hæc omnia præſidia deſtituunt, non uideo cur non in æqui lectoris humanitate ſpem ueniæ certiſſimam repositam habere debeam: tametſi conſitear, me uelut in ſalebris hærere. In quo ego ſuauiter interdum eorum ridere ſoleo puerilem arrogantiam, qui inſcitiam ſuam ab acutis lectoribus deprehendi, quàm ingenuè ipſi cōfiteri malunt. Quasi uerò propterea ſis reprehendendus, ſi poſt adhibita omnem diligentiam, quædam ignorariſ: aut ullus omnino ſit autor, uel minimus in utraque lingua, de cuius locis aliquot non ſit homini prudenti, & iudicium non præcipitanti, dubitandum? Quid de Demotheſene dicemus, qui

Prudens dubi
tatio.

Feliciani edi-
tio.

Inquiſitio di-
ligens.

Recitationes
ueterum.

Sebaſtianus
Caſtalius.

Ignoratio cum
uenia.

Lapſus facilis
in Demothe-
ne.

qui

qui præter loca deprauata complura, tam acutus, tam brevis, tam rotundus, tam lubricus est, ut ego quidem ijs ignoscam, qui eius sententiam aliquibi non sunt affecuti: & ignoscendum mihi putem, si in tam longo opere aliquando somnus obrepserit, diuturnitate laboris & uigiliarum defatigato: in magna præsertim temporis breuitate, multis que incommodis. Nam cum præter cætera mala & negocia, quæ nō pauca nec opinati obiecta sunt, docendi labor me quaternas singulis ferè diebus horas detineret: cum non ut Demosthenes in subterraneo specu abditus latèrem, sed in loco turbulētissimo uersarer: adeo ut interdū penè obsurdescerem strepitu & clamoribus hominum: non pluribus tamen mensibus (id quod conuictores mei, & familiares non pauci norunt) totum latinè conscripsi Demosthenem ab initio usque ad finem, quàm qui in tot occupationib. ad diligenter pellegendum requirantur. Quare beati isti & ociosi, qui, si uanam atque alteram Demosthenis, aut Isocratis, aliorum uel scriptorum oratiunculam, longiore etiam spacio quàm elephanti pariūt, elucubratam ediderint, dii sibi uidentur: iniqui in me iudices esse non debebunt. Ego enim, si fortuna pateretur, eorum tarditatē imitari facile possem, ipsi meam properationem fortasse non imitarentur. Neque hæc ostentationis causa dico (neque enim nescio, non tam celeritatis esse laudem, quàm bonitatis) sed ad ueniā facilius impetrandam uolo pertinere. Cur enim non malim solidam potius laudem expetere, mora longiore interposita: quàm iustæ reprehensioni nimia festinatione dare locum? Neque profecto ualde metui, ne quis hanc uelut adorem mihi præriperet. Non enim is est Demosthenes, qui se legi ab omnibus, nedum conuerti patiatur. Et qui id possent in Italia, Gallia, Germania, atque alijs nationibus, in quibus literarum studia florent, complures eruditi, maioribus occupati rebus hoc negligunt. Sed duæ me res uehementer incitarunt: una est, ac præcipua, ualitudinis (quam per seruitutem & inopiam satis curare non licet) perpetua ferè imbecillitas, quæ in hoc opere laborantem non semel in desperationem uitæ coniecit. Sic quæ res alios segniores ad laborem solet reddere, ea mihi ingens calcar addidit, metuenti, ne ceptum opus in medio uoluti cursu, immatura morte abrumperetur. Deinde uerebar (non ignarus fati mei, me nusquam ferè diutius consistere patientis) ne mihi aliò abeundum, & rota ratio studiorum (id quod in peregrinationibus, multis de causis accidere solet) perturbanda ac mutanda esset. Hæc igitur incredibilem ardorem primo quoque tempore conuersionis absoluendæ, in animo meo excitarunt. Itaque neque noctes neque dies conquieui, repudiatis omniū uoluptatum illecebris, propulsatis uarijs difficultatibus, antequam ad optatum finē cepti operis peruenissem. Quod quum à studiosis & bibliopolis uehementer flagitari cognouissem, non differendā diutius editionem esse censui. Quid enim uetat hominibus interim & prodesse, et gratificari? Nam si uita mihi benignitate numinis contigerit aliquando tranquillior (de quo non despero) ac diuturnior, quam polliceri mihi per ualitudinem uix audeo: semper erit emendandi & exornandi locus. Neque hoc sic accipi uelim, quasi me sensus alios allaturum esse putem

Interpretis in
commoda.

Causæ festina
tionis.

et
ob
et
et

tem (dedi enim operam, ne in ea re socordiae accusarer) sed quod genus orationis multis in locis limari & splendere cura & diligentia poterit. Sic neque iacturam ullam facient, qui nunc legent (sensus enim Demosthenis, quoad eius à me fieri potuit, germanos habebunt) et qui posteriore editionem emerint, id comodi capient, ut dictione minus horrida magis delectentur. Hic igitur labor meus, qualis qualis est, equidem opto ut studiosis hominibus, pro sit, siue doctis siue rudibus graecarum literarum. Vtrisque sanè consultum uolui, ac toties & legi & relegi Demosthenem, toties meam conuersionem cum ipso autore contuli, toties emendavi, toties in singulas propè syllabas censoria seueritate inquisiui: ut ignoscendum mihi esse putarem, si me aliquid prestitisse profiterer, quod alios minus diligentes & attentos praeterisset: ac sperarem, tum latine duntaxat doctos graecum codicem non magnopere desideraturos: tum in graecis literis non satis exercitados, conuersionis meae uelut adminiculis, ad ipsum autorem pellegendum, tamquam riuulo non in amœno duce ad fontem limpidissimum atque uberrimum, facile peruenturos. Ego certè, cum primum Demosthenem meo Marte (nec enim diu magistrorum opera uti mihi licuit) legere coepissem: quanta animi alacritate, quanta exultatione accepturus fui conuersionem summi oratoris, hac mea nihilo meliorem, aut aliquanto etiam deteriorem. Nam ut ullius boni auctoris interpretatio sit exemplari melior, aut aequè bona, fieri fortasse non potest, ego quidem nequaquam id mihi arrogo: sed quoties rem cum re confero, & animo meo perpendo, tantum interesse uideo inter meam & Demosthenicam orationem, quantum interfuit inter Demosthenem dicentem & scribentem, hoc est, inter uiuentem & mortuum. Neque enim dubium esse debet, eam fuisse non modò dexteritatem & artem, sed suauitatem etiam & uehementiam, eam uim, eum impetum actionis & pronuntiationis Demosthenicae: ut nec ullis comprehendi literis, nec à nobis in hac (quantacunque uulgo putetur) eloquentie nostratis barbarie, uel intelligi uel cogitari satis ab ullo possit. Hoc testatus est ipse etiam Demosthenes: qua de re praestat audire Ciceronem, qui praeeptioni decori, libro de Oratore tertio, haec uerba subiicit: Sed haec ipsa (inquit) omnia perinde sunt, ut aguntur: actio inquam in dicendo una dominatur, sine hac summus orator esse in numero nullo potest: mediocris hac instructus, summos saepe superare. Huic primas dedisse Demosthenes dicit, quum rogaretur, quid in dicendo esset primum: huic secundas, huic tertias. Quo mihi melius etiam illud ab Aeschine dictum uideri solet, qui cum propter ignominiam iudicii celsisset Athenis, rogatus à Rhodijs, legisse fertur orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat: qua perlecta, petitum est ab eo postridie, ut legeret illam etiam, quae erat contra à Demosthene pro Ctesiphonte edita: quam cum suauissima & maxima uoce legisset, admirantibus omnibus, Quàto, inquit, magis admiraremini, si audissetis ipsum? Quo satis significauit, quantum esset in actione, qui orationem eandem, aliam esse putaret, actore mutato. Haec tenus Cicero, Quod si tantus orator Aeschines, quo idem Cicero nihil

Interpretis diligentia,

Discrimine graeci & latini Demosthenis

Actio & pronuntiatio magna pars eloquentiae.

hil diuinius cogitari posse asserit: quem inimicus Demosthenes à magnitudine uocis *μεγαλοφωνότατος* appellat, imparē se fatē eloquentiē Demosthenicā: quid de mutis literis est dicendum, quæ solum inuentionem & dispositionem reddunt integram, sed elocutionem, quæ sine pronuntiatione suum tueri nomen haud potest, dimidiam? Itaque longè falluntur, qui legendis Ciceronis & Demosthenis aliorumq; oratorum scriptis, se totam heroum illorum eloquentiam comprehendisse putant: multo inemptiores sunt, qui se illis, una atque altera oratiuncula nitidulis uerbis & sententiolis, lucubratione multorum annorum quamuis bellè concinnata, non modò pares, sed superiores etiam, si dijs placet, esse opinant. Longè, longè inquam alia res est, quàm uulgi hominum existimet, eloquentia. Cuius etiam præstantissima quæq; scripta, quid aliud sunt, quàm uita & spiritu carentia, eaq; mutila simulacra? Esto, ut in corpore humano, caput & summa pectoris, quæ Apelles in celebrata illa sua Venere politissima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit: sic inuentio & dispositio reliquis orationis partibus, si res ipsa spectetur, non uulgi applausus, qui multum à iudicio doctorum dissidet, antecellat: tamen ut illa ipsa Venus multo haud dubiè fuisset admirabilior, si manus etiam & pedes ac cætera membra omnia pari elaborata artificio accessissent: sic ea quoq; eloquentia multo præstabilior est, quæ non dimidiatam duntaxat elocutionem habet, hoc est, uerborum & sententiarum ornamenta, sed perfectam, quæ sententijs & argumentis inuentis atque ordine collocatis, non mutas figuras literarum, sed uocem, uultum, gestum, & motum totius corporis artificiosum ac decentem accommodat & adiungit. Neque hæc in orationibus modò, sed in poematis etiam, ac multo magis, animaduerti possunt. Virgilium enim (ut non ignobilis grammatici uerbis utar) pronunciaſſe maxima suauitate accepimus, & miris lenocinijs: ac Iulium quendam Montanum dicere solitum, inuolaturū se quendam Virgilio, si & uocem posset, & os, & hypocrisim. Eosdem enim uersus eo pronunciante bene sonare: sine illo, inarescere quasi mutos. Quid iam de conuersionibus est dicendum? quæ cum (ut ita dicam) simulacrisi mulacra, & umbrarum umbræ sint, an fieri ullo modo possit, ut (q̄d paulo antè dixi) optimo exemplari pari & bonitate & fidē optima respondeant, equidem nescio. Vt enim nationis, sic etiam linguæ cuiusque peculiaris & alicubi prorsus inimitabilis est Genius, diuersi mores, diuersa instituta, & sæpe contraria, quæ necesse est etiam suo quodam orationis genere explicari, quæ suis uerbis iucundè, alienis molestè dicuntur. Quòd si pro iisdem similia uelis substituere, maxima tamen erit nihilominus in ea similitudine dissimilitudo. Sed ut hoc Ciceronis diuinitati ingenij & meritæ autoritati fortasse concessum fuit, atque alijs eiusdem ætatis, qua & græca & latina lingua maximè floruerunt, præstantissimis uiris: ita nobis, qui utriusque fragmenta in scriptis habemus reliqua, qui magnis difficultatibus conflictamur, illud satis opinor esse debet, si sententijs bona fide, eodemq; ordine appenderimus, & genus orationis facile & mundum adhibuerimus: in quorum utroq; non parua certè est difficultas.

Dimidiata
li-
brorū eloquē-
tia.

Virgiliana pro-
nunciatio.

Conuersionū
difficultas.

Sed in eloquendo quàm intelligendo longè maior. Quare ualere eos iubeo (nam ob paucitatem & ignauiam minor eorum esse debet autoritas) qui à græcarum literarum interpretibus ubiq; splendorem Ciceronianum, hoc est, aquam è pumice petunt. Quasi uerò eadem sint tempora nostra, quæ Ciceronis: & non illud quoq; sit operæ precium, adiuuare studiosos homines, ut primùm per interpretem, ut cūq; ita latinè balbutientem audiāt Demosthenem, ut tum in littore balbutiebat antequam *ἡμετέροις ὁ δῶρὸς δὲ μὲν οὐκ*, lapillis adhuc linguę subiectis: post etiā expeditè, & magna uī in frequentia populi Atheniensis Atticè concionantem audituri. Quòd si nefas esse putant contaminari malè describendo Demosthenem: primùm ab eis postulabo iure optimo, ut ea quæ reprehendūt, ipsi meliora faciant: deinde rogabo, cur in omnibus scholis eius sententias latinis exponi uerbis æquo animo patiantur. Quod si utile esse concedunt, sicut utilissimum esse adeò negare non possunt, ut nulla ratione alia græca hoc tempore doceri commodius possint: quę inuidia est, si quis cōuersionem eiusdem autoris in publicum ediderit, eum proscindere & calumniari. Quanquam contaminatum à me esse Demosthenem, negare & posse & debere uideor. Et si enim Ciceronianæ imitationis præclaram laudem nec mihi arrogo (non enim, ut ille ait, cuius homini cōtingit adire Corinthum) neque cuiquam inuideo: illos ipsos tamen, quibus maior ingenij uis & fortunæ fauor contigit, parum facere candidè puto, addam etiam imprudenter & temerè, si nitore uerborum omnia metiantur, de sententiarum ueritate & grauitate parum laborantes. Quas ego me sanè spectasse præcipuè nō dissimulo, sic tamen ut uerba nō negligerem. Nam utramq; difficultatem (de quibus paulo antè memini) tum intelligenditum eloquendi, assiduitate diligentię superare studui: & dictione uti uolui, quæ nihil haberet salebrosū, aut barbarū, nihil affectatū, aut insolens: sed & latīna, & facili ad intelligendum, & ad uerba Demosthenis quàm proximè accedente. Necessariò tamen interdum usurpanda fuerūt quędam minus in ea notione trita fortasse ueteribus, quia tum meliora non occurrebant. Qua de re cum plura dicturi simus in nostris Annotationibus (quas utinam fortunę iniquitas ita me perficere pateretur, ut ad gręcè legendum Demosthenem omnibus optima cum spe accedere liceret) nunc non ero longior: ac mihi fore persuadebo, ut quicquid est eiusmodi, respectu ingentium laborū quos cepi, æquus & candidus lector, uel imbecillitati ingenij, uel occupationib. & incōmoditatib. meis ignoscat & cōdonet. Nec enim uideo plura dicere q̄rsum attineat, apud te præsertim, IOAN. IACOBE FVGGERE, uir ornatiss. qui pro excellentia ingenij tui & exquisita eruditione, quæ in tanto fortunæ opumq; fastigio, eo est admirabilior, q̄ rarior, tanto melius æstimare potes, quid sit de hoc meo labore sentiendū, quāto & græca & latīna perfectius intelligis. Quare ego fretus & eruditione tua, & humanitate singulari, quam honestiss. uir GEORGIVS HERMANNVS, qui (ut uiro dignum est, qui uirtutem & eruditionem cum naturæ fortunæq; ornamentis coniunxit) inter cæteros studiosos quibus sedulò consultum uult, me quoque magna beneuo-

Dictionis gen.
nhs.

Dedicatio.

beneuolentia prosequitur, mirum in modum mihi praedicauit: te non modo patrem & defensorem, sed iudicem etiam & censem lucubrationum mearum delegi. Ac quod ad ipsum Demosthenem attinet, ea est de eius eloquentia, ex quo tempore uixit, annis abhinc ferè bis mille praecepta opinio, ut quod de Virgilio quidam usurpant, ad hunc quoque possit accommodari: ei nec accedere quicquam laudationibus, nec decedere uituperationibus aliorum. Et si quis eius laudatores requirit, in promptu sunt praeter cetera, Ciceronis & Quintiliani testimonia, & Plutarchi ac Luciani, quae reseruauimus ad secundum nostri laboris Tomum, qui Vlpiani enarrationes, Annotationes nostras in loca obscuriora & dubia, nec non alia fortasse continebit, quae in his paedagogiae molestijs & impedimentis, sic à me absolui non potuerunt, ut nunc ederentur, quanquam id maxime uoluissim. Sed tamen satis ipse Demosthenes sese laudat, si lectorem fuerit nactus prudentem & attentum. Fuit enim et aquam bibere, & ad lucernam scribere, & in multam noctem lucubrationes producere, & antelucana opera opifices anteuertere solitus Demosthenes. Quare sobrium etiam & uigilantem lectorem, non minus quam interpretem, requirit, qui uim uerborum, qui pondera sententiarum, qui acumen inuentionis, qui argumentorum copiam & uiolentiam, qui exemplorum grauitatem, qui diuinandi solertiam, qui collocationis artificium, qui exquisitam similitudinem nostrorum temporum, qui summam denique (ne quae infinita sunt, infantia mea conetur persequi) cautionem & prudentiam cum pari autoritate & seueritate coniunctam, consideret, perspiciat, admiretur: & quantum quisque uiribus ingenij & diligentiae subsidio consequi possit, imitetur. Haec inquam qui uel in una praestiterit oratione, huic abunde laudatus erit Demosthenes, domestico, non alieno praconio. Nam ubi testimonia rerum adsunt: quid opus est (ut Cicero ait) uerbis? Et haec omnia multo erunt euidentiora & expressiora legenti graeca, in quibus elucet Attica illa sinceritas, quam nec Cicero expresserit, nedum homo quispiam semilatinus. Quod uero ad sententiarum ueritatem & germanam intelligentiam attinet fidem & industriam meam spero me omnibus graecae latinaeque linguae peritis probaturum. Quod si genus orationis alicubi sterilius & exilius uidebitur: is cogitet uelim, ipsum Demosthenem plus habere ossium & neruorum, quam sanguinis & carnis. Vt igitur illa (uolentes quidem) ei non detraximus, ita haec addere non fuerit interpretis, sed paraphraste, suo arbitratu declamantis. Cicero profecto, si ei causae eadem agenda fuissent, longè utique in plerisque maiorem apparatus uerborum adhibuisset: & quae à nostro autore indicata sunt breuius & occultius, dicendo extendisset & illustrasset. Quod an in conuersione orationum Demosthenis & Aeschinis inter se contrariarum, sibi permissurus fuerit, equidem nescio. Sed si eas orationes conuertit (qua de re quosdam acutos homines non omnino sine causa dubitare uideo) eam rationem haud dubiè secutus est, quam se secutum esse profitetur. Atque utinam extaret illa conuersio: quae quantumuis elegans fuit, talem fuisse tamen non putato, ut orationem pro Milone legere non mallems.

Laudationes
Demosthenis.

Secundus De
mosthenis to
mus.

Lector De-
mosthenis
qualis esse de-
beat.

Cicero Demo-
sthenis ube-
rior.

Conuersiones
Ciceronis.

prouincia, pectori alieno tuum os accommodare, ac eius sententias tuis uerbis et stylo persequi. Quod in ipso argumēto τῶν ἀντιπάλων λόγων explicando (nescio enim q̄ modo dictio sterilior ibi uidet) ipse Cicero non dissimulat: a cuius ratione si mea multum dissidebit, non erit id uoluntati, sed imbecillitati meae, & occupationibus, & breuitati temporis imputandum. Præstiti quod potui: & potuissem plura, si iustū tempus & spaciū datum fuisset. Nunc est hæc studiosorū hominū cōditio, ut sint quouis cerdone miseriore, & abiectiores: ut non mirum esset, aliquem poenitere ingenij et industrię suę, si ita comparatum est, ut qui fame perire nolit, ei sint omnes penē indignitates perferendæ. Sed querelæ non sunt huius loci, neq; mihi nunc propositum est scilicet fortunam meam deplorare. In eo potius est elaborandum, ut hoc meum opus, quocunq; siue successu siue dispendio confectum, Excellentię tuæ nō improbetur. Quod ut fore confidam, multa in causa sunt, ac in primis præstantia ingenij tui & eruditionis: qui cum sis propter amplissimas opes, quæ & ipsæ insigne Dei donum sunt, & bono ac sapienti uiro luculentum uirtutis instrumentum, suspiciendus, & propter beneficentiam & liberalitatem colendus: eæ sunt ingenij & animi tui dotes, ut etiam sine fortunæ splendore, in magnis uiris esses numerandus. Quanquam enim ego te coram nunquam uidi: natura tamen ita fert, ut quicquid in rebus humanis excellit, auribus magis quàm oculis celebretur: quòd fama dimanare facillè ad multos, eadem uiuendi copia non omnibus contingere potest. Celebratur à multis, n̄sq; præstantibus uiris, felicitas ingenij tui, quod ubicunq; intendatur, ualeat, tam philosophicis quàm ciuilib. in rebus: celebratur eruditio, qua si uelles ad ostentationem uti, animi tui conscientia nō contentus, ipse nomen tuum posses tradere memorię posteritatis. Neque id mirum uideri debet. Solet enim in claris familijs uigor ac uis naturæ esse maior. Deinde accedunt alia commoda, liberalis educatio, eruditi præceptores, tranquillum ocium, iustum discendi spaciū, optimorum librorum copia: quæ magna ex parte homines tenuēs destituunt. ac proinde nemo miratur, si quibus ingenia liberalia contigerunt, ea fortunæ iniquitate ueluti sordescere: in tanto præsertim contemptu bonarum literarū, & Meccœnatum, qui eas foueant, paucitate. Quo tu etiam maiorem laudem mereris IOANNES IACOBE FVGGERE, qui præter beneficentiam in homines afflictos et miseros quotidianam, qui uerissimus & Deo gratissimus, generi mortalium utilissimus diuitiarum fructus est, & una stabiliendarum opum, & ad posteros propagandarum firmissima ratio: complures ingeniosos adolescentes (id quod regum, & principum, & ciuitatum munus est) tuis sumptibus non modò in Germania, sed in Gallijs etiam, & Italia, benignè foues & sustentas, dum summum doctrinæ gradum assequantur. In quo laudatissimum exemplum REMVNDI patris, & ANTONII patruj tui, clarissimorum uiroꝝ, sapienter imitaris: qui præter cetera ornamenta, quibus abundat honestissima uestra familia, immortalem ea re gloriam sibi pepererunt. Non enim ingratae sunt Musæ, quanquam orbae & indotatae puellę uideantur, uel

Fortuna litera
torum.

IOANNES IACOBVS FVGGERVS.

FVGGERE
RI Meccœna-
res nostri secu-
li.

REMUNDVS.
ANTONIVS.

Præmia Musa
rum.

uel cultoribus uel patronis suis, sed utrosque honesta fama & nominis memoria sempiterna remunerantur. Quæ præmia qui contemnit, aut parui facit, eum aut celsitudine animi deo similem, aut abiectissimum hominem esse necesse est. Me quidem in multis incōmodis, & malignis industriæ meæ ac miseris præmijs, non parum (ut ingenuè quod sentio fatear) cōsolatur spes, quod ualde suspicor fore (si qua modo fides astris est) ut etiam post obitum me honestè uixisse appareat, & non transegisse uitam (ut Sallustij uerbis utar) more pecudis: sed eorum bonorum, quæ in uita humana præcipua sunt (etsi in assequēdo fortunam habēā parum propiciam) uirtutis & sapientiæ fuisse studiosum. Quod si rem uerè cōsideremus, homines eruditi (quod ad hanc quidem uitæ partem attinet) summorum etiam regum potentiam superant: quorū memoria omnis, nisi à doctis celebrarentur, uno, aut ad summum altero seculo funditus interiret. Rectè igitur Virgilius: Viuitur (inquit) ingenio, cætera mortis erunt: rectè etiam tu I O A N N E S I A C O B E, atq; adeo omnis splendidissima F V G G E R A N A familia, qui non contēta cæteris ornamentis, ut sunt amplissimæ opes toto terrarum orbe celebres, affinitates illustres, summorum principum amicitia, atque apud illos talis autoritas, ut uos ad grauissimarum rerum deliberationes adhibeant, quæ fortuna uobis largita est: solida etiā & pecularia uestra bona coniungatis, uirtutem & sapientiam: neque doctos foueatis solū, sed tum ipsi eruditione floreatis, tum liberos uestros ab ineunte etate, liberaliter institui curetis: ut sint omnibus & animi & fortunæ bonis cumulati: & homine prudenti maximè dignam moderationem, qua una & Dei & fortunæ & hominum fauor tum paratur, tum conseruatur, uestro exemplo discant ac retineant: & hac uita sic utantur, ut beatæ immortalitatis spem habere possint. Quæ cū ita sint, omnino mihi persuadeo, uir ornatissime, te meum hoc opus, magno studio ac labore (quisquis tādē sit euētus, quem non malū fore et opto & spero) confectum, æqui boniq; facturum: & in splendidissima bibliotheca tua, quam magnis sumptibus in Italia cōparasse diceris, instructā multis egregijs libris, qui hactenus à paucis sunt uisi, Latino Demostheni aliquid loci daturū: & me unā cum patruo tuo Antonio, à latinis (ut audio) literis nō abhorrenti, & fratre G E O R G I O, qui & ipse cū ceterarum disciplinarum, tum diuinæ Matheseos in primis studiosus esse dicī: et altero fratre H V L D E R I C O, adolescente, ut audio, summi ingenij, et optimis studijs, magna modestiæ fama, deditissimi, patrociniū tuo complecti & fouere non dedignaturum. Equidē spero me hactenus eam uitæ studiorumq; rationem & secutum esse, et quoad uixero secuturum, ut quicquid in me, pro liberalitate uestra & humanitate contuleritis, id non tam mihi necessarium, quā uobis honorificum fuisse uideatur.

ἐκ μοισῶν δὲ
γαλδὸν κλῆρος
ἔρχεται ἀν-
θρώποις.

Bibliotheca Ie-
talica.

G E O R G I
V S Fuggerus